

מעורב

בן-גוריוני

עיתון היחידה למעורבות חברתית, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

גיליון מס' 3 • אדר תשע"א • אפריל 2011

סולידריות חברתית

תוכן עיניים

"מעורב בן-גוריוני"
עיתון היחידה למעורבות חברתית,
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
מופק על ידי היחידה למעורבות חברתית.
מנהלת היחידה: עו"ד ורד סרוסי כ"ץ
עורך העיתון: טל כהן
עיצוב גרפי: קורן עיצובים, אדוה קורן
טלפון המערכת: 054-5491895
פקס המערכת: 08-6472921
דואר אלקטרוני: BenGuriony@gmail.com
דף פייסבוק: מעורב בן-גוריוני

כח ההמון / פרופ' יורם מיטל
גם לנו יש חלק / הילית שלומובין
משטרה וקהילה/ טל כהן
הבראת המשטר הפוליטי בישראל -
נקודת מבט שמאלית / ד"ר אבי בראלי
האחות הקטנה / מיכל בלישה
ילדי הבועות / אירית אביב
בין תפישה- לעובדה השפעות
כלכליות אזוריות / ד"ר מיקי מלול
ארץ-ישראל היפה / עמוס קינן
זמן איכות / משה גולדברג

תודות ל: אושרית אליעזר, רכזת תכניות מלגה לסטודנטים. אילן קלגרד, רכז תכנית "הדירות הפתוחות". נתי צחנסקי-GONZO Design Studio על עיצוב הלוגו.

אנו מקדישים גליון זה לזכרה של ד"ר תמר גולן 1936-2011.
מייסדת מרכז אפריקה באוניברסיטה, מרצה במחלקה לפוליטיקה וממשל ובתכנית ללימודי אפריקה, ילידת חיפה וממייסדי קיבוץ להב, שליחת עיתון מעריב, גלי צה"ל ורשת הבי.בי.סי לאפריקה, שגרירת ישראל הראשונה באנגולה ובמדינות נוספות ביבשת. ד"ר תמר גולן האמינה בכל ליבה בנתינה ובעזרה לחלש, פעילותה בתחום החברתי חצתה גבולות ומוסכמות, וכמרצה הצליחה ללמד רבים מאיתנו שלתת זה לקבל.
יהי זכרה ברוך

דבר המערכת

אני גאה לפתוח את הגליון השלישי של "מעורב בן גוריוני". אנו במערכת העיתון דוגלים במתן אוטונומיה לכותבים באשר לנושאי הכתיבה. אנו מאמינים כי תפקידנו כעיתון חברתי הוא לשמש במה לסטודנטים ולחברי הסגל האקדמי והמנהלי ברחבי הקמפוס. אף על פי כן, בגליון זה בולט נושא אחד - סולידריות חברתית. אולי אלו המהפכות במדינות הסובבות אותנו הן שגורמות לנו לחשוב על החברה הישראלית ועל חוסר היכולת שלה להתאחד גם כאשר זכויותיה נפגעות. אולי זו ההשתאות מעוצמת ההמון, הנגלית לעינינו בחודשים האחרונים ממחוזות קרובים ורחוקים. ייתכן שלא מדובר בתהליכים חיצוניים אלא בבעירה פנימית אשר הביאה כותבים רבים לכתוב על סולידריות חברתית. תהיה הסיבה אשר תהיה, הגליון שלפניכם מבטא קול חשוב שראוי להשמיע אותו.

אני מאחל לכם קריאה מהנה,
עורך העיתון,
טל כהן

פעילים ואוהדים, אלא גם כמסגרת לגיבוש סולידאריות בעידן האינטרנט. מחאתם זכתה לסיקור תקשורתי נרחב, ובעיקר ראויה לציון התמיכה חסרת התקדים שהעניקה להם אל-ג'זירה. עם זאת, מחאתם של הצעירים לא היתה מבשילה לכלל התקוממות עממית ללא הצטרפות סקטורים נוספים ובהם רבים שאינם מחוברים לפייסבוק, לא קוראים אימייל ואינם מחזיקים טלפון נייד. בשיאה של ההתקוממות גדשו את חוצות הערים מיליוני מצרים שהביעו את מחאתם

באמצעים 'מסורתיים': הם צעדו ברגל, קראו בגרון ניחר "העם רוצה הפלת המשטר", ספגו את נחת זרועם של כוחות המשטרה והבריונים שהופעלו על ידם. בעימותים לא-וירטואליים אלה נהרגו למעלה משלוש מאות אזרחים ואלפים נפצעו. בהקשר זה גם נוצר 'כוח ההמון', שבסופו של יום הכריע את המאבק. עשרות שנים של חיים תחת משטר דכאני הפכו את החברה ל'רוב דומם'. מנגוני השתקה שונים הופעלו, החל בכפייה של נרטיב הגמוני ובצנזורה על דעות ויצירה, וכלה ברדיפה מאסר ועינויים של מתנגדי משטר. ביטויים של התנגדות ניכרו היטב, ובעיקר בכתיבה ויצירה של סופרים, משוררים, מחזאים, עושי קולנוע ואומנים. חוש ההומור הידוע של המצרים היווה ערוץ יומיומי לביקורת על 'המצב'. מספרן של ההפגנות הלך וגדל, ובשש השנים האחרונות עמד על למעלה מארבע מאות בשנה. אינטלקטואלים רבים הצטרפו לתנועות מחאה כדוגמת כפאיה [דין]. תנועת האחים המוסלמים זכתה לתמיכה רחבה, ובבחירות 2005 שיגרה שמונים ושמונה צירים לבית הנבחרים. המשטר הותיר מרחב לא-מבוטל לפעילות אופוזיציונית, אך קבע כללי משחק

ההתקוממות העממית במצרים השיגה הישג חסר תקדים: הנשיא חוסני מובארק הודח, הסדר השלטוני שהתבסס במשך עשרות שנים עומד בפני שינוי יסודי. מבלי להמעיט באתגרים העומדים בפני החברה המצרית, כבר עתה נזכרים לזכותה הישגים יוצאי-דופן שמהווים מקור השראה למאבקים חברתיים ופוליטיים במזרח התיכון ומעבר לו. ברשימה זו אני מבקש לעמוד על 'כוח ההמון' כגורם משמעותי ביותר בדינמיקה שהביאה להפלת משטר מובארק, ובשלב המעבר שהחל בעקבותיו. את התקוממות החברה האזרחית המצרית לא יזמה קבוצה אחת, ובראשה לא עמדו מנהיג או הנהגה מוסכמים. יש שמצאו בכך נקודת תורפה. לדעתי, דווקא העדרה של 'כתובת' אחת בשלב הקריטי של העימות הקשה בחוצות הערים, חיזק את מתנה המפגינים ואפשר לסקטורים שונים להזדהות עם יעדי ולהצטרף למחאה. אין ספק, את נס ההתקוממות הניפו בני ובנות הדור הצעיר. את אמצעי המדיה החדשה הם השכילו לרתום למאבקם בדרכים שונות. רשתות חברתיות באינטרנט, אימייל, בלוגים, מסרונים ומצלמות בטלפונים ניידים שימשו לא רק ליצירת קשר חיוני וגיוס

חברתי' במשמעויות חדשות וקונקרטיות. ביטוי לכך ניתן למצוא בשיח הפוליטי המאפיין את מצרים בשבועות האחרונים. מרבית המשתתפים בשיח זה מודעים היטב לאתגרים העצומים העומדים בפני 'המפכת 25 בינואר', ובראשם ניהוד האינטרסים הבסיסי בין כוחות ויעדי החברה האזרחית ובין אלה של הממסד הבטחוני, הצבאי והבירוקראטי שמנהל את ענייני המדינה כעת. עם זאת, יחסי הכוח החדשים שנוצרו עם הפלת משטר מובארק עשויים להוביל במהרה לשינויים משמעותיים במשטרה ובמדיניותה של הגדולה במדינות ערב. ההתקוממות העממית חשפה בפני כל את כוחה של החברה האזרחית, והעולם כולו צפה - מי בהשתאות והערכה, ומי בחרדה ופאניקה. 'ההמון' המצרי גילה את מקור כוחו. אם יידרש הוא יפלס את דרכו שנית למידאן אל-תחריר. זאת יודעים גם קברניטי הצבא, שכבר הצהירו על כוונתם להעביר את רסן השלטון להנהגה נבחרת בתוך מספר חודשים. כל שנותר לנו המשקיפים מהחוץ לעשות הוא לאחל לחברה המצרית שתעבור בהצלחה את שלב המעבר, ובהמשך תעמוד באתגרים הקשים המצפים לה ביום שאחרי הקמת 'הרפובליקה השנייה' בארץ הנילוס.

שטרפדו כל אפשרות חוקית לשינוי יחסי הכוח הפוליטיים. זיוף הבחירות לפרלמנט 2010 היווה ביטוי בוטה למגמה זו. מאפיינים אלה היו ידועים ואף תועדו בלא מעט מחקרים ופרסומים. מה הפתיע, אם כן, רבים כל כך ומדוע? התמודדות עם שתי שאלות אלה פותחת פתח להבנת ההתפתחויות במצרים ובחברות אחרות. טענתי הינה שאת ההפתעה סיפק 'כוח ההמון' - הן בהצטרפות המאסיבית למפגינים בשלב הקריטי של ההתקוממות, והן בהענקת תמיכה ציבורית לתביעה לשנות מהיסוד את סדרי השלטון בתום שלב מעבר בן מספר חודשים. 'כוח ההמון' ממלא תפקיד קריטי בשני השלבים, ובמידה רבה הוא המפתח להשלמתה של המהפכה. בימים הראשונים להתקוממות שלטו במרחב הציבורי שני כלים: 'הנבוט' של כוחות בטחון הפנים והמשטרה, ונחישות גל המפגינים הראשון, שרובו ככולו הורכב מבני ובנות דור 'הצעירים'

(שבגאווה נשאו את התואר 'שבאב'). ככל שמאמצי הדיכוי שהפעיל המשטר נעשו ברוטאליים יותר, כן הלך וגדל מספר האזרחים מקרב 'ההמון' שתמך במפגינים ובהדרגה הצטרף לשורתיהם. כאשר נשבר 'מחסום הפחד' בקרב מיליוני אזרחים השתנו יחסי הכוח בעימות. הצטרפות 'ההמון' הפכה את יחסי הכוח במרחב הציבורי. מבלי להקל ראש במסות האזרחים שהפגינו, חשיבות רבה יש לייחס לעובדה שתוך כדי העימות גובשה תחושת סולידריות בקרב מחנה המפגינים וזו היוותה מקור אנרגיה בלתי-נדלה להמשך מאבקם. הסולידריות של פרטים ותת-קבוצות התגבשה ללא גופים מתווכים במהלך 'רגע' ייחודי זה. הזעם היה הביטוי החיצוני של ההכרה שהפעם יש סיכוי למאבק הצודק. האזרח המצרי/הערבי 'הכנוע' תבע את זכויותיו והיה מוכן להאבק כדי שקולו יישמע. מידאן אל-תחריר הפכה למוקד המאבק ושימשה מודל להתקוממות ברחבי הרפובליקה. ככל שהתרחבה ההתקוממות התהפכו היוצרות. במצרים התמלאו פרוזדורי הכוח ולשכות קברניטי המשטר באווירת פחד. פעולת 'ההמון' הטעינה מושגים כ'חופש', 'שינוי' ו'צדק

גם לנו יש חלק

הילית שלומוביץ, סטודנטית במחלקה לאנתרופולוגיה סוציולוגיה

תמיד קל לנו להאשים את האחר, ובין הנאשמים האהובים עלינו נמצאת הממשלה, הם האשמים בכל! אין ספק שלהם חלק בעניין, רבים מהם גרים בוילות או בפנטהאוזים מפוארים, אוטמים עצמם בחומות גבוהות, מורמים גבוה מעל העם הפשוט. אך לנו האנשים הפשוטים לכאורה, יש מרחב עצום כדי לשנות את המציאות. הצעד הראשון הוא פשוט לפקוח את העיניים, לא להתבייש ולהפסיק ללכת בטרנד השולט של הפוליטיקלי קורקט. מותר לי להביע דעה ויש לי מקום להשמיע את קולי! כשאנו מכנים כל אדם שני במילה "אחי" איננו מכוננים סולידריות אמיתית, זהו רק הומור ציני, כי האמת היא שאין לי מושג מיהו האח, מי הוא האדם שיושב לידי ומה הוא חושב או מרגיש. אין בידי את הפתרון אך יש לי חלום, שפשוט נפסיק להתעלם מסיטואציות מקוממות ונתחיל להתעניין באחר. שינויים גדולים מתחילים בקטן. אז הצעתי אליכם (וגם אלי) היא שבפעם הבאה שאתם נתקלים בחרפה פשוט לא תשתקו, תשמיעו את קולכם, תגיבו לסיטואציה, מי יודע אולי עוד נשנה את דעתו של זה הפוחז ואם לא, אז לפחות נרגיש שהיום עשינו משהו משמעותי, שלא נשאבנו אל חיי היומיום והשגרה, אלא פרצנו איזו מוסכמה. אולי אם נתחיל להתייחס אחד לשני נוכל לעשות יחדיו שינויים מהותיים. מי יודע אולי נצליח לשנות את החברה האטומה שבה אנו חיים אשר מתעניינת בממון ולא בהמון.

יום אחד נסעתי באוטובוס ונחשפתי לתופעה מדאיגה. "אפאטיות חברתית גורפת". הנהג אשר אצה לו דרכו, סגר באכזריות את הדלת בפניה של אישה מבוגרת. הלוואי וכאן הייתה נגמרת הבעיה. אף אחד מנוסעי האוטובוס, וביניהם אני, לא אמר מילה לנהג, כולם שתקו, אולי מבושה או מתדהמה. השאלה הכי גדולה שמלווה אותי בכל יום היא: למה לא עשיתי דבר? למה לא אמרתי כלום? כנראה שחוסר הרצון לצאת מהמקום הנח שלי פשוט שיתק אותי. מאז אותו המקרה צדה עיני אפסיות חברתית מדי יום ביומו, והרצון למצוא את התשובות ואת הפתרונות לבעיה מציף את מחשבותיי בכל רגע. למה אנחנו לא רואים את האחר? הסוגיה הזו ורבות כמותה כנראה לא מטרידות רק אותי, תכניות טלוויזיה וכתבות ניסו להתמודד עם השאלות הללו או לפחות להציג אותן לקהל הרחב. המון אנשים עונים שהם פחדו לעשות משהו, פחדו מן התגובה לפעולה שיעשו. האם זוהי באמת שורשה של הבעיה? אני חושבת שלא.

כנראה שאפילו חברה קטנה כמו שלנו, אשר נחה על המשפט "כל ישראל אחים" איבדה את שורשיה. אני לא מגיבה כי פשוט אין זה ענייני הפרטי. כאשר אצטרך להלחם למען עצמי אעשה, אך כל עוד אין לי עניין בדבר אני אשתוק.

לבנות עיון ביחידה למצוינות חברתית

כמדי שנה, נערכות בתקופה הזו שבתות עיון לחברי התכניות השונות ביחידה למעורבות חברתית. זהו חלק מהכשרת הסטודנטים ביחידה לטיפוח מודעות ורגישות חברתית.

שבת עיון היא הזדמנות ייחודית להתמקד בנושא חברתי מסוים במהלך סוף שבוע, לשמוע הרצאות מטובי המומחים בנושא ולדון בדילמות העולות ממנו יחד עם שאר חברי התכנית. הנושא נבחר על ידי צוות הרכזים של התכניות. נושאי שבת העיון השנה הם: "צדק חברתי בראי המנגנונים השלטוניים" (בתכנית "קרן משה- התכנית למנהיגות"), "מאבקים חברתיים של סטודנטים" (בתכנית הידירות הפתוחות) ו"מנהיגות מהשטח" בתכניות "פעילי ציבור" והתכנית על שם תד אריסון.

משטרה וקהילה

טל כהן מראין את סניצ' יוסי כהן, מפקד תחנת באר שבע.

ברחובות ובכבישים. גם תכנית זו מתבססת בפעילותה על מתנדבים.

בנוסף על אלו קיימים ניסיונות נוספים לערב את הקהילה בפעילות המשטרתית, כגון: מפגשי נפגעי עבירות, קיום פורום איכות הסביבה, מפגשים עם עולים ועוד. פעמים רבות המשטרה נתפסת בעיני הציבור כגוף מטומטם, כגוף שנוא. אני באופן אישי יודע שדבר אינו נכון, אבל האם יש מאמץ לשנות את התדמית? מעצם הגדרת תפקידה ועיסוקה של המשטרה כגוף אוכף חוק, היא נתפסת כגוף שנוא. בעיקר על ידי אלו אשר באים במגע עם השוטרים. מעטים האנשים אשר יחייכו או יקבלו בהבנה דו"ח תנועה, או מעצרים על רקע עבירה פלילית. בנוסף המשטרה היא גוף היררכי בירוקרטי. המשטרה בעת פעילותה מחויבת לשמור על החוקים ולפעול בצמוד להוראות הניתנות בחוק, אותו היא אוכפת. על כן, הפעילות המשטרתית נתפסת בעיני האזרח כמסורבלת, איטית וכרוכה במעורבים רבים בקבלת ההחלטה.

תמיד קיים מאמץ לשנות את התדמית, אך בעיקר את התהליכים וייעולם. הבעיה היא שלעיתים מותנה הדבר בשינוי נהלים הנגזרים מחקיקה ובנקודה זו המשטרה מתקשה, מאחר ששינוי החקיקה נתון בידי הרשות המחוקקת - הכנסת.

כיצד אתה רואה את השילוב של הסטודנטים, תושבים זמניים בבאר שבע, במארג העירוני הקיים? הסטודנטים בעיר באר שבע הם מרכיב חיוני וחשוב במארג החברתי. נוכחות הסטודנטים בעיר הייתה כשובר שיווין והפיחה בבאר שבע חיי תרבות, חברה ומסחר. מעורבות הסטודנטים ניכרת גם בפעילות בתחום החינוך ובשכונות נחשלות, דבר אשר מסייע לחיזוק בני נוער בסיכון והרחקתם ממעגל הפשיעה. פעילות הסטודנטים במסגרות חברתיות קהילתיות ונוכחותם הפיזית בעיר, הם גורמים מהותיים אשר הביאו לשינוי במרקם החברתי בעיר באר שבע במהלך השנים האחרונות.
האם הם משפיעים על אופי השכונות שבהן הם גרים?

כפי שכבר ציינתי קודם, התשובה היא כן, באופן מוחלט. מגורי הסטודנטים שהתרחבו בשכונות שהיו עד לפני עשור חלשות, גרמו להפחתה ניכרת בפשיעת

גדלתי בבאר שבע. החלטתי לנצל את ההזדמנות שניתנה לי בתור עורך, לצאת ולבדוק מה הוא חזונו של בעלי התפקידים המרכזיים בעיר באר שבע. הקפיצה הראשונה הייתה לתחנת המשטרה, הישר למשרדו של מפקד התחנה, סניצ' יוסי כהן. סניצ' כהן, קצין בעל רזומה מכובד, אדם גדל גוף, מאיים לכאורה אך גם מסביר פנים, רשמי אך לא מנוכר, סיפר לי על תפקיד המשטרה ועל שיתוף הפעולה בין קהילה למשטרה. **אני מראין אותך לעיתון שנקרא "מעורב-בן-גוריוני", עיתון היחידה למעורבות חברתית באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. יש, לדעתך, קשר בין קהילה למשטרה?**

בבסיס העניין יש קשר הדוק בין קהילה ומשטרה. מעבר לקשר היומיומי הנובע משרותי המשטרה הניתנים לאזרחים, קיים קשר הדוק ופעילות בפרויקטים שונים בין החברה והמשטרה. הקשר אינו נגזר כתוצאה מפעילות משטרתית קלאסית בלבד, אלא גם כתוצאה מפעילות המשטרה עם ארגונים קהילתיים לקידום האינטרס החברתי. בנוסף משטרת ישראל רואה קשר בל ניתק בין קהילה והמשטרה, על כן בכל תחנת משטרה בישראל קיים משרד המכונה "אגף קהילה משטרה". תפקידו ליצור קשר עם קהילה, המתנדבים וכו'. **האם המודל המשטרתית שקיים היום בארץ משלב את הקהילה בשיטור באופן משביע רצון? האם המודל הנוכחי טוב לטעמך?**

לטעמי כן. דרך התקשורת העיקרית בין קהילה למשטרה הוא משרד האק"מ (אגף משטרה קהילה). כל משרד מקיים מספר רב של מודלים בכל תחום, הכל תלוי ביזמת אנשי המשרד וברצון התושבים ליטול חלק ביוזמות אלו. כיום מופעלות מספר תכניות המשלבות בין קהילה והמשטרה בבאר שבע:

בית ספר בטוח - שוטרים הנוכחים בחטיבת הביניים להרצאות וסיוע. לא כגוף אוכף, אלא כגוף מייעץ.

ברק - תכנית המסייעת לאזרחים מבוגרים, בדגש על עירוניים. הפעילים שומרים על קשר יומי עימם, מבקרים אותם בבתיהם ומאבטחים אותם בימי קבלת קצבה מהביטוח הלאומי.

מג"ן - תכנית משותפת של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב והמשטרה. סטודנטים ובלשי נוער של התחנה, פועלים בקרב בני נוער, בבתי ספר תיכוניים ובשכונות, למניעת אלימות וסמים.

ית"מ - התכנית מפעילה את מתנדבי התנועה. במסגרתה מכשירים את מתנדבי התנועה ומעניקים להם סמכות לרשימת דוחות תנועה.

צוות שיכרות - תכנית העוסקת באכיפת השיכרות

לתכנית "עיר ללא אלימות" יש מטרה אחת: להפחית את האלימות בעיר, על ידי שילוב כל הגורמים העוסקים בעניין, בדגש על משרדי העירייה והמשטרה. מטרת הפרויקט אינה רק אכיפה, אלא גם מתן פתרונות חברתיים ושרותי רווחה. הפרויקט יכול רק להיטיב עם העיר ולשפר את תחושת הביטחון ואת איכות החיים של האזרח.

אתה לא חושב שריבוי המצלמות בעיר הן חזירה מוגזמת לפרטיות התושבים?

חשוב לציין שמצלמות האבטחה הן עוד כלי תומך בעבודת המשטרה למיגור הפשיעה. המצלמות מוצבות באזורים ציבוריים אשר אופיינו כאזורים רגישים, בהם התרחשו אירועים פליליים מסוגים שונים, או מקומות אשר קיים בהם חשש להפרת הסדר ציבורי. אין כאן כל אלמנט של פגיעה בפרטיות ואין חזירה לתחום הפרט. המטרה היא מחד גיסא הרתעה והתראה, בפני הגורמים העבריינים, ומאידך גיסא סיפוק תחושת ביטחון והגנה לאזרח.

מה אתה מאחל לעיר באר שבע?

ביטחון, איכות חיים, פיתוח חיי תרבות, הווי וחברה.

אני מודה לך על הראיון.

סמים, רכוש ואלימות, פשיעה שהייתה למאפיין של השכונות האלו. אגב, התשובה נסמכת על נתונים סטטיסטיים ואינה תחושת הבטן שלי. **האם ישנה מעורבות של סטודנטים בפעילות המשטרתית? האם יש תכנית מסודרת לשילובם בתכניות התנדבותיות?**

פועלות מספר תכניות בהם מעורבים סטודנטים בפעילות המשטרתית של תחנת באר שבע, לדוגמה: יחידת מגן - פועלת ביחידת הנוער בתחנה. סטודנטים המסייעים בפעילות האכיפה ומניעת הסמים בקרב בני נוער. הם שותפים לעשייה באופן מלא ומסייעים לבלשי הנוער בפעילות השגרה ובמבצעי חשיפה. עבודתם ברוכה, והם מכפילי כוח. במהלך הפעילות הסטודנטים נחשפים לשני דברים עיקריים; האחד, המצוקה של האוכלוסייה קשת היום המאופיינת בחתך סוציו-אקונומי נמוך, במסגרתה הם נחשפים לסיבות אשר מובילות את הנערים לבחור בדרך הפשיעה. מציאות עמה מתמודדים השוטרים ביום יום. השני, עבודת המשטרה, שהיא עבודת קודש, עבודה סיזיפית אשר דורשת תעצומות נפש גדולות.

כיצד אתה חושב שתשפיע התכנית "עיר ללא אלימות" על באר שבע?

תכנית אלימה

תכנית מיתר היא תכנית פרי יוזמה של סטודנטים מ"קרן משה- התכנית למנהיגות" ביחידה למעורבות חברתית. התכנית הוקמה לפני כארבע שנים. במסגרת התכנית בני נוער בגילאי 16-12 המעוניינים ללמוד נגינה נפגשים עם סטודנטים, אחת לשבוע, ולומדים נגינה ללא תשלום. בכך מאפשרת התכנית לבני הנוער להכיר עולם חדש ומהנה של מוסיקה וכן לפתח קשרים קרובים עם סטודנטים.

הסטודנטים החונכים בתכנית הם בעלי יכולת נגינה והדרכת נגינה. השיעורים השבועיים מתבצעים בצורה מהנה, תוך הענקת תשומת לב ודוגמה אישית. בכל שנה מתקיימות במסגרת התכנית כ-1000 שעות נגינה. השנה ישנם 15 סטודנטים הפעילים בתכנית בהתנדבות. הם חונכים 14 בני נוער בנגינה על גיטרה, פסנתר ותופים.

בתחילת סמסטר ב' התקיים אירוע פתיחת סמסטר של התכנית. האירוע כלל הופעות בהרכבים שונים ונמשך אל תוך הלילה עם אנרגיות גבוהות. הכוכבים הגדולים של הערב היו בני הנוער.

זו לא ההופעה היחידה של בני הנוער. לאחרונה, הופיעו בני הנוער ביחד עם הסטודנטים. הם ניגנו שירי רוק בהופעה מחשמלת במועדון ה'בארקה', באותו הזמן שבו חגגו שם הסטודנטים של היחידה למעורבות חברתית את חג הפורים. התכנית קולטת מתנדבים באופן שוטף ומזמינה סטודנטים בעלי יכולת הדרכת נגינה להצטרף.

המעוניינים יכולים לפנות במייל: metarproject@gmail.com. או בפייסבוק פרויקט מיתר - אוניברסיטת בן גוריון.

הבראת המשטר הפוליטי בישראל - נקודת מבט שמאלית

ד"ר אבי בראלי, מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות

השמאלית. לעניין זה יכולים להיות בעלי ברית מן הימין או המרכז, מפני שתהליך ההתפוררות של הפוליטיקה הישראלית מאיים על עצם היכולת למשול באפקטיביות במדינת ישראל.

ההתפוררות של הפוליטיקה הישראלית כולה, ומכאן אי היכולת של הישראלים לעצב את חברתם ולהשתחרר משלטון ההון, נובעות מכך שהמבנים, יחסי הכוח ודפוסי הפעולה של הפוליטיקה הישראלית מעודדים סבילות. אם אנחנו מעוניינים בחידוש תחושת השליטה של הישראלים על גורלם, בחידוש ריבונותם הפוליטית האפקטיבית ויכולתם לעצב את החברה שלהם, אנחנו מוכרחים לערוך מחדש את הזירה הפוליטית שלנו, את המפלגות שלנו ואת החוקים המסדירים את פעולתן ואת זיקתן לשלטון ולמוסדות המדינה.

הבראה מחייבת התקדמות לכיוון של דמוקרטיה השתתפותית. רק דפוסים מגוונים של השתתפות האזרחים בפוליטיקה יכולים לחלץ אותנו מן הסבילות המאיימת לשתק את הרוח הדמוקרטית בישראל. ולפני כל רפורמה אחרת, הכרחי לעצב את המפלגות ברוח של דמוקרטיה השתתפותית, שהציבור מעורב ומשפיע בה, באמצעות חוק מפלגות משוכלל ואפקטיבי; שינוי שיטת הבחירות לכנסת, שפירושו שינוי הכללים בזירה המעצבת את המפלגות עצמן וקובעת את זהותן; והנהגת שיטה מבוקרת של משאלי עם.

ראשית, נחוץ חוק מפלגות שיפתח אותן לכדי גופים מתווכים רחבים ומכלילים בין השלטון לאזרחים, גופים אמניים ולא משחיתים, ויבטיח שתישמר במפלגות בקפידה דמוקרטיה פנימית מלאה והוגנת. חוק כזה לא רק יסדיר בחירות מוקדמות ופתוחות להנהגת המפלגה ולמועמדיה לכנסת שמינום לא יהיה פריוילגיה של בעלי הון, אלא יחייב לקיים בחירות פנימיות תקינות וסדירות למוסדות הפוליטיים של המפלגה ויחייב להפעיל באופן סדיר ורצוף את המוסדות המרכזיים ואת הסניפים ולקיים דינאים מקדימים בסניפים לקראת החלטות חשובות. יש גם להטיל על המפלגות חובה להפעיל משרד ביקורת שיהיה כלב שמירה נגד שחיתות, הפרת כללי המפלגה או מימון לא תקין של בחירות מקדימות.

שנית, הכרחי לשנות את שיטת הבחירות לכנסת ובכך לשנות מעיקרם את הדפוסים של זירת המפלגות

הפוליטיקה הישראלית מתפוררת בהתמדה בשנים האחרונות לשברים קטנים ובינוניים בעלי זהות שטחית, ללא שתי מפלגות-ציר מושרשות באינטרסים חברתיים-כלכליים שיוכלו לשאת באחריות שלטונית. הדבר מומחש בעובדה מאירת עיניים שהתבוסה של מפלגת העבודה במהפך 1977, 33 מנדטים, הייתה יכולה להיחשב בבחירות האחרונות ניצחון סוחף לכל מפלגה. לבני חגגה בבחירות אלו עם 28, נתניהו עם 27. המפלה של מפלגת העבודה ושל מר"צ בבחירות האחרונות היא משבר חמור, אבל משבר דומה פקד את הליכוד בבחירות הקודמות, וכדי לעמוד על טיבו של התהליך הכללי מוטב להתרכז בעובדה ש"המנצחות" בשתי מערכות הבחירות האחרונות אינן אלא מפלגות בינוניות.

אומנם רווח דיבור על "גושים" פוליטיים של "ימין" ו"שמאל" ("שמאל" שרובו חסידי מובהקים של הפרטה ועלינות ההון, חדורי חמלה חברתית) - אבל אלה גושים שגבולותיהם לא ברורים, לא למצביע ולא למתבונן אחרי הבחירות, והם מאורגנים סביב שאלות מדיניות שהן או אנכרוניסטיות או קצרות ימים, תלויות במצבים מדיניים משתנים במהירות. הצבעה במצב עניינים כזה היא הימור שאין לדעת איזו קואליציה הוא יוליד.

המשבר המתמשך הזה הוא חלק חשוב מתהליך כללי ומורכב של דה-פוליטיזציה, של עיקור היכולת הפוליטית של הישראלים להתארגן כדי להשפיע באופן קולקטיבי על חייהם הכלכליים והחברתיים ועל מדיניות החוץ והביטחון של מדינת ישראל. הפוליטיקה של ההפרטה הייתה פוליטיקה אנטי-פוליטית, או ליתר דיוק פוליטיקה אוליגרכית או אליטיסטית שישודותיה הם מישפוט ההסדרה של ענייני הציבור; טיפוח התיווך של מגזרים בין האזרח למדינה; מיסחור וניוון המפלגות ודה-לגיטימציה שלהן; ודלדול, וולגריזציה והאחדה של העיתונות והתקשורת האלקטרונית. עיקור הפוליטיקה הדמוקרטית חותר תחת ההישגים החשובים ביותר של הציונות המדינית כולה ומאיים על תפקודה ואף על עמידותה של המדינה עצמה, תהיה מה שתהיה מגמתה החברתית. התמודדות עם המשבר הזה מוכרחה להיות מוקד חשוב במאמצים לתחייה סוציאל-דמוקרטית בישראל ולחידוש הציונות

בין שתי מפלגות, פוליטיקה דו-מפלגתית עונה על אינטרסים מיוחדים וחשובים נוספים של השמאל הציוני הישראלי. הדבר נוגע לחלוקה המטעה בין שבט ה'שמאל' לשבט ה'ימין' שנרמזה למעלה. השבטיות הפוליטית בישראל (היום היא מסתרת תחת המונח 'גוש') היא אבן ריחיים על צווארם של הסוציאל-דמוקרטים בישראל. היא נוצרה משילוב מזיק, מבחינתם של סוציאל-דמוקרטים, בין כמה מניעי הצבעה: מוצא עדתי, מיקום בהיררכיה החברתית, מידת מסורתיות ועמדות כלפי הפלשתינים.

לסוציאל-דמוקרטים יש אינטרס בכך שהפוליטיקה הישראלית תחדל להתפצל למפלגות-נישה קטנות ובינוניות על פני עניינים אלה, אוגם על פני עניינים אחרים (סביבה, גיל, סמים, מאבק בפשע). יש להם עניין שהפוליטיקה הישראלית תתמקד בשאלות העיצוב של החברה. תחיה סוציאל-דמוקרטית בישראל תלויה בכך ששאלות אלה יקבעו את שתי החלופות השלטוניות שיווצרו, ולא שאלות מדיניות או עמדות כלפי הפלשתינים, שהן מטבען אמפיריות ולעתים קרובות אפילו קוניונקטורליות. השיטה הפוליטית הישראלית איפשרה פיצול למפלגות נישה אשכנזיות, מזרחיות, דתיות, אנטי-דתיות וכול, שהתאפיינו ב"אופורטוניזם" בשאלה העיקרית שעמדה על סדר היום הפוליטי, המשך הכיבוש בשטחים או סיומו. אבל זה היה "אופורטוניזם טבעי" שנגע לשאלות אמפיריות ותלויות-הקשר שאינן מוכרעות תמיד בשיקול דעת עקרוני. כדי לשנות מצב עניינים מזיק זה, צריך לשנות מעיקרו את סדר היום הפוליטי ולהציב במרכז את שאלות החברה והכלכלה בישראל בתור השאלות המגדירות את החלוקה הפוליטית העיקרית. זה ייתכן רק במבנה דו-מפלגתי על ציר של קואליציה שהאינטרסים של העבודה מנחים אותה מצד אחד, לעומת קואליציה מחויבת לאינטרסים של ההון מצד שני. שתי הקואליציות האלה יהיו מוכרחות כמובן לענות לאינטרסים אחרים המטרידים את מצביעיהם. שיטת בחירות אזורית-רובנית יכולה להיות כלי חשוב בהיחלצות מהקיבעון על הסכסוך היהודי-ערבי כמגדיר העיקרי של החלוקה המפלגתית בישראל. ברור שפוליטית קשה לעבור מהקצה היחסי לקצה האזורי-רובני, ובוודאי שקשה מאוד לעשות זאת בכנסת שנבחרת בשיטה היחסית ונבחרה יכולים לחשוש שבשיטה אחרת לא יוכלו לחזור לכנסת הבאה. אך עוצמת המשבר של השיטה היחסית ברורה לכל ומכאן הצעות הרבות המועלות עכשיו לרפורמות משטריות.

שלנו. השיטה היחסית היא הרסנית. ואצלנו נהוגה הגרסה הקיצונית ביותר שלה. מה שדרוש הוא שינוי השיטה לשיטת בחירת אזורית על פי העיקרון הרובני של 'המנצח זוכה בכל' נוסח המדינות האנגלו-סקסיות והותרת המשטר הפרלמנטרי על כנו. טוענים שהעיקרון של 'המנצח זוכה בכל' מקפח את המיעוט. אבל למעשה הוא מחייב את המפלגות להיות קשובות לא רק לאזורי הארץ השונים, אלא גם לגוויי האינטרסים וההשקפות הרווחים באזורים השונים, לרבות אלה שהמפלגות היריבות מייצגות באופן מובהק יותר. השיטה האזורית-רובנית מבטיחה ייצוג דמוקרטי משוכלל יותר ולכן הנהגתה היא אמצעי חשוב להחייאת המפלגות הפוליטיות ולשיקום התפקוד היסודי שלהן - קישור בין האזרחים לשלטון. שיטה אזורית-רובנית גם משפרת מאוד את יכולת הממשלה למשול על ידי טיפוח מבנה דו-מפלגתי, שהן למעשה שתי קואליציות של כוחות פוליטיים. שתי קואליציות כאלה עדיפות, מבחינת המשילות ומבחינת הייצוגיות כאחת, על פני קואליציה רב-מפלגתית שנקשרת אחרי הבחירות.

שלישית, שיקום אמון הציבור וריבונותו על ענייני מחייב גם חקיקה שתסדיר משאלי עם בעניינים שונים, כמו אלה המוצעים תכופות לבחור האמריקני או השווייצרי. חקיקה כזאת נחוצה, גם מפני שלא די במפלגות, ולו גם מפלגות דמוקרטיות וכשירות לתפקידיהן, לשם הזרמת הרצונות של הציבור כלפי מעלה ולשם העצמת מי שאמורים להיות הריבונים במשטר הדמוקרטי - האזרחים. אבל הנהגת משאלי עם חיונית גם לשם הבראת המפלגות עצמן, מפני שמידה מבוקרת ומוסדרת של יכולת של הציבור ליזום משאלי עם בעניינים מסוימים, תחייב את הפוליטיקאים ואת מפלגותיהם לחדד את הקשב שלהם לרצונות הציבור.

שלוש הרפורמות האלה עונות לאינטרסים רחבים ומגוונים, אינטרסים של בעלי השקפות סותרות שרצון וצורך חיוני להבריאה את הדמוקרטיה הישראלית יכולים לחבר ביניהם. לסוציאל-דמוקרטים יש כאמור עניין מיוחד בטיפוח פוליטיקה השתתפותית, שתהיה תריס עממי בפני השתלטות ההון על מדינת ישראל, וכן בשיפור המשילות לשם שיקום מדינת הרווחה מפגעי ההפרטה. אבל יש להם גם עניין רב בפיתוח 'פוליטיקה של הכרעה' במבנה דו-מפלגתי של שתי קואליציות המתייצבות לבחירת המצביעים הודות להפעלת העיקרון של 'המנצח זוכה בכל'.

מעבר ליתרון המשילות שיש למבנה כזה של הכרעה

האחות הקטנה

מיכל בלישה, סטודנטית בתכנית ההשלמה לעובדים סוציאליים

והחנון? למה מאבק העובדים הסוציאליים (שהוא מקצוע נשי מובהק) מתנהל באופן אחר כל כך ממאבק פרקליטות המדינה, על אף שהרבה מהעקרונות זהים?

בעיניי, יש מקום לבחון מחדש עד כמה אנחנו באמת שונים ממשתתפי "האח הגדול". עד כמה אנחנו באמת יכולים ורשאים לעשות כל העולה על רוחנו, ועד כמה אנחנו לא מפחדים שהחברה תטיל עלינו וטו כזה או אחר. עד כמה אנחנו באמת מסוגלים להיות עצמנו, באופן כן ואמיתי, מבלי שזה יהיה תלוי בחסמים חברתיים כאלה ואחרים. עד כמה באמת מתאפשר לנו להיות, בתוך המסגרת החברתית הנתונה, אחרים ממה שהיא מחנכת אותנו. עד כמה אנחנו יכולים באמת להיות אנחנו, אינדיבידואלים וייחודיים.

ניסיתם לחשוב פעם מה כל כך ממכר את חלקנו בהצצה הזו לחייהם של בני אדם החושפים עצמם למצלמות? מה הוא הריגוש שנוצר בנו כשאנו מתבוננים 24 שעות בחייהם של אחרים הסגורים בבית וחשופים לעין כל, כל הזמן?

אני לא בטוחה שהמניע הוא התשוקה למציצנות, לרכילות ולחדשות צהובות. אני גם לא בטוחה שזה העובדה שאין שום דבר אחר יותר טוב לראות באותה השעה בטלוויזיה. אני חושבת שיש ב"אח הגדול" משהו מהמציאות של כלנו. נכון, אמנם המשתתפים סגורים בבית אחד למשך מספר ימים מוגבל ומצולמים מכל כיוון, אך אולי אנו מזהים את המצב הזה ומזהים איתו? האם אנחנו לא נמצאים תחת הגבלות וסגורים במשך כל חיינו? האם אנחנו לא מחויבים לחוקים וצווים שאלמלא נמלא אותם נוכל

להיות מודחים מחיי חברה מסוימים? האם אנחנו באמת חופשיים לבחור כיצד יראו חיינו, לבושנו, דתנו, עבודתנו, לימודינו, מחשבותינו? האם אין לנו איזה אח גדול אורולי שכה, אשר מחנך אותנו מילדות לחשיבה מסוימת? לדרך מסוימת אחת שהיא הנכונה והראויה בעיניו?

מדוע דווקא "מומו" הוא הגבר שובר הלבבות ואילו הדודה של אלכס היא גוף יפה ותו לא? מדוע 'אבא שלי הוא חכם מכולם' ואילו הילדה היא 'הכי יפה בגן'? למה כשבר רפאלי נכנסת לבית האח כולם מדברים על בגד הים השלם שלה וכשאסי נכנס לבית האח אז יש שיחה עמוקה על יציאה מהארון? למה חלפון הוא 'גבר גבר' ואילו יעלי היא הילדה היפה שעושה כדברו? למה היפהפייה היא הנרדמת והנסיך הוא זה שמצילה? למה שלגיה צחורה, זכה וטהורה כשלהג ואילו הנסיך הוא הלוחם החזק והמושיע? למה כל הנסיכות בספרים הן תמיד רק יפות ושבריריות (כאלה שאפילו דקירת מחט יכולה להרדים אותן לעד) ואילו הנסיך הקטן הוא חכם ובעל מסר? על מה בעצם מבוססת התכנית 'היפה

"הצדק איתך"

גם השנה נפתחה ביחידה למעורבות חברתית ב-שיתוף עם עמותת "איתך - מעכ" - התכנית "הצדק איתך". מטרת התכנית היא להקנות לנשים מאוכלוסיות מוחלשות ידע בסיסי במשפט, מיומנויות וכלים להתמודדות בחיי היום יום בכל הנוגע לזכויותיהן. נשים אלה מקשיבות להרצאות הניתנות מעורכות דין מתנדבות ועוברות סדנאות העצמה.

שאם לא נותנים איזה שוק חשמלי, או סתם סטירת לחי, אף אחד לא טורח להביט מבעד לבועה הרכה והנעימה שהוא דואג לטפח. אנחנו מתרווחים עוד קצת בכורסא ודנים על הא ועל דא עם החבר בבועה ממול. האופוריה הספק אוטופית הזו באמת משכרת וניתן בקלות יחסית להתמכר לאדישות ולהתמסר לעולם מספק האינטרסים שבו או חיים. שהרי, בעולם שכזה מטרת העל היא להביט לאחור בעוד כמה שנים ולהתרברב בהישגים שכבשתי.

באמת יהיה זה איום ונורא לאשר על פי חוק את מי שהוכיח עצמו ראוי לכך במשך למעלה מעשור? מדינת ישראל תקרוס בגלל מיעוט פועלים שכל משאלתו היא לעבוד היכן שהרגל שלכם, שלי ושל רוב האוכלוסייה לעולם לא תדרוך? זה לא חדש שהחברה שלנו צורכת מותגים כאוויר לנשימה, אך כשמותג אחד יוצא מהאופנה ומוחלף בדגם מיובא חדש, אנחנו לא שמים לב שאנחנו סוחרים בבני אדם.

סליחה אדישות, סליחה אטימות, סליחה קיבעון וסליחה אדוני מר שר הפנים. סליחה שגרת יום אפורה. סליחה שאיכפת לי. מה שאני רואה זאת חברה שהולכת וקמלה לתוך הריקבון שהיא עצמה מייצרת.

את דור הפרחים אני מכירה אך ורק מסיפורים או מסרטים. תחושות החופש והשוויון, ההבנה האמיתית שכולנו בני אדם, כולנו שווים, רוצים לעשות אהבה ולא מלחמה, ובגדול כולם אוהבים אחד את השני ויכולים לחיות ביחד. סולידריות אמיתית! מאז, אותם ילדי פרחים גדלו ורבים מהם הפכו למקבלי ההחלטות. אך הערכים האלו, שהיו טבועים בהם כל כך, נראים כעת כטירוף דעת שאחז בהם ולא כדרך חיים שגדלה התרחבה יחד עימם. כשאני חושבת על נ', אני מנסה להבין כיצד הערכים שהצליחו להשתמר הם דווקא אותן מוטציות של אהבה (לכוח) ושלום (עם תלוש המשכורת).

נ' היא קורבן לדוגמא של המציאות העכשווית המונהגת על ידי "החליפות". היא הקדישה את חייה לאורך יותר מעשור למען סבתא שלי, שבאותה המידה יכלה להיות סבתא של כל אחד מכם. כמובן שהמניע העיקרי היה כסף, בסך הכל היא באה להתפרנס בארץ, אבל מלבד הצד הפיננסי, נ' התמסרה למשפחה החדשה אליה הוכנסה. לאורך שנים של מאבקי בירוקרטיה עם משרד הפנים, הצלחנו להמשיך להעסיקה באופן חוקי. אך לאחרונה הבנו שדרכנו נפרדות. את הוויזה שלה לא נוכל לחדש עוד והיא נותרת מנושלת מן החיים שהצליחה לבנות לעצמה ומכל זכויותיה. כשנשאלה אם יש לה כוונה לחזור לפיליפינים, המילים "לחזור לאן? לחזור למה?" יכולות להמחיש טוב מכל אחת ממילותיי את התסבוכת אליה נקלעה. המשפחה שהשאירה מאחור כבר המשיכה הלאה, ועם כל הצער שבדבר - קשה להטיל אשמה על בעל שלא ראה את אשתו במשך ארבע עשרה שנים. כעת עליה לחיות בבעתה יום-יומית שמא תיתפס, להימנע מהליכה באור יום במקומות מרכזיים ולהצניע את חייה ככל שניתן.

קיים בלבי ספק שמשלם המיסים מעדיף שהכסף שיוצא לו מהכיס יוקדש למשחקי שוטרים וגנבים, למרדף אחרי מי שבסך הכל ביקש להתפרנס במקומות עבודה שלא מאוישים על ידינו אזרחי המדינה החוקיים. האזרח מעדיף לשלם עבור ביטחון מדיני, מוסדות החינוך, מערכת הרפואה או שאר שירותים סוציאליים. אז תסלחו לי בבקשה על הטון התקיף שעשוי לגרום לכם לזוז בכיסא בחוסר נוחות, אבל לפעמים נדמה

צילום: בוריס דזונברג

בין תפישה-לעובדה השפעות כלכליות אזוריות

ד"ר מיקי מלול מהמחלקה למינהל ומדיניות ציבורית, ד"ר מוסי רוזנבוים מהמחלקה לניהול באוניברסיטת בן גוריון בנגב וד"ר טל שביט מהמכללה למינהל.

ייווצר מיקום יתר באזור המרכז שבמקרה זה אינו מוצדק מבחינה כלכלית.

האם קיימת תפישה מוטעית לגבי איכויות גורמי הייצור במרכז ובפריפריה?

בכדי לבחון את השאלה האם קיימים הבדלים בין התפישה לבין המציאות, ערכנו שאלון בקרב 84 סטודנטים לתואר שני במנהל עסקים. הגיל הממוצע בקרב הנשאלים היה 30 ומבין הנשאלים 47 חיים ולומדים באזור המרכז, ו-37 חיים ולומדים בדרום. השאלון כלל, פרט לנתונים דמוגרפיים של גיל, השכלה, ומיקום המגורים, שלושה חלקים. החלק הראשון עסק בהערכות לגבי איכות כח אדם כפי שמשקפת ברמת השכר וההשכלה של כח העבודה וכן הערכות לגבי הסביבה העסקית כפי שמשקפת ברמת הפשיעה באזור. החלק שני עסק בבחינת משתנים מופשטים יותר כמו איכות כללית של כח העבודה, איכות התשתיות וכד'.

תוצאות החלק הראשון העוסק בהערכות לגבי רמת השכר ושנות הלימוד בקרב כח העבודה ורמת הפשיעה, מתוארות בטבלה 1

ריכוז גיאוגרפי של פירמות מהווה תפקיד חשוב בהפתחות הכלכלית של אזורים שונים וכן בהשפעות על מידת אי השוויון בחלקות ההכנסות בין האזורים. ריכוזיות זו נבחנה בספרות בעיקר במסגרת הכלכלה הגיאוגרפית החדשה, ואף בשנת 2008 זכה פול קרוגמן בפרס נובל על תרומתו החשובה לנושא.

לפי התיאוריה הכלכלית, החלטת מיקום של פירמה באזור מסוים מושפעת בעיקר מזמינות של גורמי ייצור ואיכותם. למעשה הספרות הכלכלית מלמדת כי המשתנים המרכזיים הנבחנים על ידי הפירמות בבואן להתמקם באזור מסוים הם איכות כח אדם, איכות התשתיות, הסביבה העסקית ויתרונות של אגלומרציה (ריכוז גדול של פעילות כלכלית באזור מסוים). לדוגמא - רחוב הרצל בתל אביב המאכלס חנויות הריטים רבות, גורם לספקים של הריטים לספק לשם סחורה בצורה יעילה יותר, וגורם לצרכני הריטים רבים לבוא לאזור זה ברצותם לרכוש הריטים. בין החסרונות ניתן למנות את עליית מחירי השכירות ברחוב הרצל).

התיאוריה הכלכלית מלמדת כי ככל שאיכות גורמי הייצור באזור מסוים גבוהה יותר, כך פוטנציאל הרווח של הפירמות גבוה יותר ולפיכך הפירמות יעדיפו להתמקם בו, היתרון של האזור שבו יתמקמו הפירמות הראשונות יועצם עקב יתרונות האגלומרציה שיייווצרו כתוצאה מתהליך המיקום, מה שיגרום לפירמות נוספות לרצות להגיע למרכז. מאחר ובד"כ אזורי המרכז מאופיינים ברמה גבוהה יותר של כוח אדם ותשתיות, מרבית הפירמות תבחרנה להתמקם במרכז (יש לשים לב שכל זאת קורה למרות המחירים הגבוהים יותר באזורי המרכז). למעשה מרכז גדול ופריפריה קטנה יותר הינו מצב יעיל מבחינה כלכלית.

בהחלטת המיקום תפישת איכות המשתנים הנ"ל חשובה לא פחות מערכם האמיתי. יחד עם זאת ידוע כי תפישות מושפעות רק חלקית מהמציאות. איכות כח האדם למשל וכן איכות התשתיות והסביבה העסקית נשענים על הערכות שמבוססות באופן חלקי על דעות קדומות. שגיאות תפישתיות אלו עשויות להוביל לכשל שוק. לדוגמא, באם קיימת תפישה מוטעית לגבי איכויות כח אדם, כזו המקטינה את הערך הנתפש של איכות כח אדם בפריפריה ביחס לערכו האמיתי, הדבר יוביל לקבלת החלטה שגויה על ידי הפירמות ולמעשה

תפישה	קבוצה מעריכה	פרמטר
	תושבי הדרום	שכר
	תושבי המרכז	
	ערך אמיתי	
	תושבי הדרום	שנות לימוד
	תושבי המרכז	
	ערך אמיתי	
	תושבי הדרום	רמת פשע (מקרים ל-1,000 תושבים)
	תושבי המרכז	
	ערך אמיתי	

את תשובות הנשאלים השונו לנתון האמיתי באוכלוסיה כפי שדווח בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לדרג את איכות המשתנים בכל איזור בסקאלה של 7-1 כאשר 7 מלמד על איכות גבוהה ו-1 על איכות נמוכה.

מתשובות הנחקרים ניתן ללמוד כי התפישות של תושבי המרכז את משתני המיקום בדרום נמוכות בצורה מובהקת מתפישת תושבי הדרום את משתני המיקום באותו האזור. לעומת זאת לא מצאנו הבדלים בין הערכת תושבי המרכז להערכת תושבי הדרום בהערכת משתני המיקום באזור המרכז. למשל, תושבי המרכז מעניקים ציון של 4.57 לאיכות תשתית התקשורת בדרום וזאת לעומת ציון של 5.05 שתושבי הדרום מעניקים לאותו ערך. נתון זה מרמז על תפישת חסר של ערך זה בדרום בעיני תושבי המרכז. תוצאה דומה התקבלה עבור על שאר המשתנים שנבדקו.

סיכום ומסקנות:

מטרת הפירמה בבואה להחליט על החלטת המיקום היא מקסום ערך התלוי בין היתר באיכות כח אדם, איכות התשתיות והסביבה העסקית. בעבודה זו מצאנו כי הפערים בין איכות התשתיות, איכות כח האדם והערכת הסביבה העסקית בין אזור המרכז לאזור הפריפריה נתפשים כגדולים יותר מהפערים במציאות.

הבדלי התפישת שתוארו, מובילים לכשל שוק בהחלטת המיקום של פירמות בין שני האזורים כך שבסופו של דבר נמצא פעילות כלכלית עודפת (לעומת הרצויה מבחינה כלכלית) במרכז ופעילות כלכלית מועטה מדי בדרום. הדבר מוביל לאבדן רווחה למשק ולפיכך "קורא" להתערבות ממשלה. אחת מהשיטות "לתקן" את כשל השוק היא על-ידי שיווק אזור הדרום לעסקים. השיווק צריך להעשות בעיקר על ידי אספקת מידע לגבי רמת התשתיות, כח האדם והסביבה העסקית. על מאמצי השיווק להביא לכך שפירמות ויזמים יקבלו החלטה לפי ערכם האמיתי של משתני המיקום, מה שיוביל למיקום בינאזורי יעיל יותר של הפעילות הכלכלית (עדיין מרכז גדול יותר אך באופן במשקף את יתרונותיו האמיתיים בלבד, מה שיעיל מבחינה משקית). מאמצי הממשלה בשיווק אזור הדרום עשויים להגדיל את הרווחה המשקית הודות לתפקידם בפיתרון כשל השוק והשגת הקצאה כלכלית טובה יותר של הפעילות הכלכלית.

מתוך טבלה זו ניתן לראות כי בממוצע המשיבים מעריכים את משתני השכר ושנות הלימוד (המרמזים על איכות כח האדם) ואת משתני הפשיעה (מלמד על הסביבה העסקית) ביתר באזור המרכז ובחסר באזור הדרום. למשל, תושבי המרכז העריכו כי מספר שנות הלימוד הממוצע בקרב כח האדם בדרום עומד על 11.62 בממוצע בשעה שהמספר האמיתי עומד על 13.30 שנות לימוד לעומת זאת העריכו כי מספר שנות הלימוד הממוצע בקרב כח האדם במרכז עומד על 15.02 שנות לימוד בשעה שהערך האמיתי עומד על 14.30 שנות לימוד בלבד. מהתוצאות כאן אנו למדים כי איכות כח האדם הנתפשת בפריפריה נמוכה יותר מזו האמיתית ואילו זו הנתפשת באזור המרכז גבוהה יותר מזו האמיתית מה שמחזק את השערתנו הראשונה כי החלטת המיקום עשויה להיות מוטעה עקב תפישת מוטעה. תוצאה דומה התקבלה גם לגבי תפישת הפשיעה. יש לשים לב כי במציאות רמת הפשיעה נמוכה יותר באזור הדרום ביחס למרכז אך למרות זאת הדרום נתפש כמקום שבו רמת הפשיעה גבוהה יותר. נתון מעניין הוא שאפילו תושבי הדרום, הגרים באזור זה, תופשים את יכולתם כנמוכה יותר מיכולתם. מכיוון שאין נתונים אמיתיים לגבי איכות התשתיות ומשתנים אחרים בכל איזור ביקשנו מהמשיבים

ישה ממוצעת של הדרום	תפישת ממוצעת של המרכז
5,708 ש"ח	9,100 ש"ח
5,936 ש"ח	9,441 ש"ח
6,749 ש"ח	8,734 ש"ח
12.05	18.68
11.62	15.02
13.30	14.30
64.9	55.2
76.4	56.7
61	68

ברשיון ותמונות שמן האמנים המקובלים. כאן מקומה של מערכת הסטראיו, וכל הפיצ'קעס למיניהם, שנרכשו בריאו דה-ז'נרו, הונג-קונג, דקר וקטמנדו: פסלונים, דברי חרסיה וזכוכית, עץ ומתכת, קמעות יהודיים עתיקים ומשהו בדרך כלל גם מאתיופיה. חלון פנורמי ענק משקיף מהליבינג אל הדשא ואל בריכת השחייה.

במפלס השני של ארץ ישראל היפה חדרי שינה וילדים, בתי השימוש לבעל-הבית (להבדיל ממפלס ראשון שבו בתי-שימוש לאורחים, עם סיסמאות מצחיקות), חדר עבודה של בעל הבית ובו תצלום שלו במדים ליד הרמטכ"ל.

במפלס השלישי של ארץ-ישראל היפה חדרי-הילדים ובתי השימוש שלהם. כאן הם עורכים מסיבות, מעשנים חשיש ולא מפריעים.

מעל למפלס השלישי גג רעפים אדום, ובו ארובה ואנטנת טלוויזיה.

זוהי ארץ-ישראל היפה, ועלינו להיות גאים שהיא עדין קיימת. ממנה יוצאות כל הקריאות הנרגשות אל הציבור, כל הרפורמות שנועדו למנוע עיוותים, פערים וכו', כל הקריאות לחידוש מוסר העבודה, הידוק החגורה, חזרה לערכים, וכמובן, אחרון-אחרון חביב - אל הציונות.

הואל ומיום ליום מתרבים האנשים השואלים היכן היא ארץ-ישראל היפה. אנו שמחים להודיע לקוראינו, שהצלחנו לאתר אותה. ארץ ישראל היפה שוכנת קצת צפונה מתל-אביב. בשטח המשתרע בין הים במערב. הפרדסים נותני הריח במזרח. ארובות רידינג בדרום ואדמות שונתור עדין, לצערנו, חקלאיות - בצפון.

שטחה של ארץ-ישראל היפה הוא בערך שני דונמים. היא מוקפת גדר גבוהה, לבנה, לפעמים ברושים או גדר חיה, ולפעמים אפילו כמה דקלים שנשתלו בהיותם מבוגרים.

ארץ-ישראל היפה מוקפת דשא חלק, ירוק, ובתוך הדשא ערוגות פרחים פה ושם. במרכז הדשא, לא הרחק מבריכת השחייה, עמד לו בית חמד קטן, והוא בן שניים - שלושה מפלסים. במפלס התחתון כניסה רחבת-ידים, שממנה נכנסים אל הליבינג הגדול. באולם הגדול שטיח גדול, שעליו פזורת ברישול כורסאות, בכל מיני מקומות אפשריים. אפשר לצבור את הכורסאות בכל מיני מצבים כדי ליצור פינה אינטימית להשמצות בין ארבעה, שישה, שמונה ואפילו שנים-עשר איש. מול פינת ההשמצות האינטימית, אח בנויה לבנים אדומות ובה שני גזרי עץ זית, דקורטיביים. על הקיר פוחלץ של איילה שניצודה

מאנקים כספיים לצבור פרויקטים חברתיים

אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב בשיתוף היחידה למעורבות חברתית העניקו השנה מענקים כספיים בסכום כולל של עשרים ושישה אלף ש"ח לפרויקטים חברתיים פרי יוזמת סטודנטים. בין הארגונים אשר זכו לתמיכה נמנים: עו"סים שינוי, צילום ילדי הכפרים הבדואים, "התו החברתי", "מיתר", "בר נוער", "סטודנטים למען פליטים ומבקשי מקלט" ו"סטודנטים למען קשישים".

זמן איכות

משה גולדברג

	מחזמר אמריקאי	מלחין גרמני בעבר (ש"מ)	ימה באירלנד	כינוי לכוומר נוצרי קתולי	"עץ לחם" הקופים	משל לנשים (4 שמנות)		כינוי חיים לאדם חופשיים וסוערים	ממחזות ברטולד ברכס (5)
	↓	↓	↓	↓	↓				↻
↓	מושב ליד לוד					תרץ למחול או כישלון		מרוחות השמים	עליונות (4) (3)
	↓		צמד שירה ישראל					↓	↻
		תערובת בשיר ירקות ותבלינים	עיר באיטליה	קורת רוח	בא"ן בהעדר				הפעיל נשק
	לשכה, מדור		↓	↓					זמר ישראלי (4)
	אדמה מדברית	שם לאנשי מזימות נסתרות (משל כד)			קצה המחוג במכשירי מדידה				מוסר השכל הנובע ממשל
	מין אלמתכת נזלת	↓					מקומות מכוסי עשב למרעה (4) (3)		
	מין ציפור טרף			אות באנגלית	עיר בצפון גרמניה	מועדון בראות	אנקול	מנשיא ארגנטינה (ש"מ)	
מפגם, שר		עני, דל				↓	↓	↓	מפעל מסחרי
↓		↓		משחקי מזל					כלב מסדרת הקומיקס
			אוצר				מאה עשורים		אויב, שונא

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
בחירה מצוינת
היחידה למעורבות חברתית

מבצע צביעת דירות קליטים ונזקקים

לקראת חג הפסח, תכנית "דירות פסטמוז" של היחידה למעורבות חברתית מזמינה אתכם לקחת חלק במבצע צביעת דירות קשישים ונזקקים בשכונות הוותיקות בבאר-שבע.

המבצע ייערך בין ה- 3/4 - 13/4

כל המעוניין לעזור ולהשתתף מוזמן להיכנס ללינק המצורף ולהירשם על בסיס התאריכים והזמנים הנוחים לו:

[http:// www.bgu.co.il/dirot/paint.aspx](http://www.bgu.co.il/dirot/paint.aspx)

שאלות? רעיונות נוספים? צרו איתנו קשר
טל': 08-6461788 דוא"ל: tcau@bgu.ac.il

• כל החומרים והעזרים יסופקו ע"י היחידה למעורבות חברתית.
• זמן כל צביעה כ- 3 עד 4 שעות.

מצפים לראותכם!!

"דירות פסטמוז"

חפשו אותנו ב-

* המודעה מנוסחת בלשון זכר אך מיועדת לנשים וגברים כאחד

